

26.11.2020

Julkinen

Julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekninen osasto

Pöytäkirja Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmän 4. kokouksesta

Aika	Torstai 26.11.2020 klo 9:00-11:30
Paikka	Skype
Osallistujat	<p>Tomi Hytönen, budjettineuvos, valtiovarainministeriö (puheenjohtaja klo 9:34 asti) Anna-Maija Karjalainen, ICT-johtaja, valtiovarainministeriö (klo 9:17 alkaen, puheenjohtaja klo 9:34 alkaen) Sami Kivivasara, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö (varapuheenjohtaja) klo 9:15 alkaen) Jussi Luomajärvi, hallintojohtaja, liikenne- ja viestintäministeriö Antti Vertanen, tietohallintojohtaja, maa- ja metsätalousministeriö Tarmo Maunu, tietoyksikön päällikkö, oikeusministeriö Kalervo Koskimies, erityisasiantuntija, opetus- ja kulttuuriministeriö Mikko Soikkeli, tietohallintojohtaja, puolustusministeriö Tapio Aaltonen, tietohallintojohtaja, sisäministeriö Sirpa Alitalo, teollisuusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö Ari Uusikartano, tietohallintojohtaja, ulkoministeriö (klo 10:00 alkaen) Max Hamberg, toimialajohtaja, valtioneuvoston kanslia Jukka Litmanen, tietohallintojohtaja, ympäristöministeriö Eila Nummi, tietojärjestelmäpäällikkö, eduskunta Maarit Puhto, tietohallintopäällikkö, sosiaali- ja terveysministeriö (Minna Saarion sijaisena) Vesa Lipponen, budjettineuvos, valtiovarainministeriö (Irja Peltosen sijaisena)</p>
Esittelijät	<p>Tuija Kuusisto, tietohallintoneuvos, valtiovarainministeriö Mika Tuikkanen, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö Kimmo Rousku, johtava erityisasiantuntija, Digi- ja väestötietovirasto Aku Hilve, tietohallintoneuvos, valtiovarainministeriö Paula Kujansivu, muutosjohtaja, Valtori Esko Mustonen, valtioneuvoston apulaiscontroller, valtiovarainministeriö</p>
Sihteeri	Jaakko Poikonen, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö (pääsihteeri)

Poissa Minna Saario, johtaja, sosiaali- terveysministeriö
Irja Peltonen, hallinto- ja kehitysjohtaja, valtiovarainministeriö
Maria Nikkilä, tietohallintoneuvos, valtiovarainministeriö

1. Kokouksen avaus (klo 9:00-9:03)

Puheenjohtaja Tomi Hytönen avasi kokouksen klo 9:00.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja (klo 9:03-9:05)

Hyväksyttiin pöytäkirja.

3. Digitaalisen turvallisuuden strategisen johtoryhmän tehtävät (klo 9:05-9:30)

Esittelijä: Tietohallintoneuvos Tuija Kuusisto, VM

Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden strategisen johtoryhmän toimikausi ulottuu v. 2024 loppuun saakka. Kohta julkistettava julkisen hallinnon strategia ohjaa digiturvaryhmän työtä. Keskeisenä tehtävänä ryhmällä on tuottaa digitaalisen turvallisuuden strateginen riskiarvio. Lisäksi ryhmän tehtävänä on Haukka-toimeenpano-ohjelman valvonta.

DVV toteuttaa omalta osaltaan digiturvan kehittämistä seuraavissa muodoissa: VAHTI-johtoryhmä ja asiantuntijaryhmä, JUDO- ja Haukka-hankkeiden toimeenpano, Tiedonhallintalautakunnan asiantuntijapalvelut ja valtionhallinnon digiturvan asiantuntijapalvelut.

Digiturvaryhmässä on keskusteltu tarpeesta kasvattaa digitaalisen turvallisuuden kustannustietoisuutta. Tätä ajatusta tukee myös kesäkuussa julkaistu raportti digiturvan kustannus-vaikuttavuusarvioinnista.

Keskustelu:

- Julkisen hallinnon toiminnan kannalta yksityissektori olisi tärkeää ottaa mukaan digitaalista turvallisuutta koskevaan toimintaan.
- Digitaalisen turvallisuuden ja kyberturvallisuuden käsitteet eivät ole lainsäädännöllisiä termejä, vaan säännöksissä käytetään termiä tietoturvallisuus. Tämä aiheuttaa vaaran määritelmien sekoittumisesta, etenkin kun EU:ssa käytetään termiä kyberturvallisuus.
- Kysyttiin tietosuojaan näkymisestä ryhmän työssä. Sen tuomista enemmän esille on pohdittu myös digiturvaryhmässä.
- Tuotiin esille koordinaatio hajaantuminen ja sen aiheuttamat haasteet, jotka on tiedostettu myös digiturvaryhmässä.

Päätös: Digiturvallisuuden strategisen johtoryhmän aiheita voidaan tarpeen mukaan ottaa käsittelyyn myös Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmään. Erityisesti tämä on tarpeellista silloin, kun on kyse Valtorin palveluiden tietoturvallisuudesta.

4. Tiedonhallintalautakunnan tehtävät tietoturvallisuuden alueella (klo 9:30-9:45)

Esittelijät: Tietohallintoneuvos Tuija Kuusisto ja erityisasiantuntija Mika Tuikkanen, VM

Turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen jaosto

Jaoston tehtävänä on huolehtia VN:n asetuksen asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa mukaisista tehtävistä. Lisäksi jaosto mm. tarkastelee Katakri-päivitystä tiedonhallintalain näkökulmasta. Myös jaoston suositustyö jatkuu. Päivitetty suositus turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen käsittelyssä on kommentteilla lausuntopalvelussa. Vuonna 2021 suositustyö keskittyy turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen käsittelyyn pilvipalveluissa ja etätyössä.

Tietoturvaluussuosituksen valmistelujaosto

Jaoston tehtävänä on suunnitella ja valmistella suosituksia tiedonhallintalain toimeenpanon ja sen toteuttamisen arvioinnin tueksi. Jaoston toimikausi ulottuu vuoden 2021 loppuun. Mika Tuikkanen esitteli julkaistut ja valmisteilla olevat suositukset.

Päätös: Esittelyn myötä tiedonhallintalautakunnan tietoturvaluusua koskevat tehtävät ovat tarkentuneet yhteistyöryhmälle

5. Tietoturvaluusuden tilannekatsaus (klo 9:45-10:10)

Esittelijä: Johtava erityisasiantuntija Kimmo Rousku, DVV

Julkaistun koronaviruspandemiaraportin avulla selvitettiin organisaatioiden onnistumista digitaalisessa toimintamuutoksessa kevään pandemian aikana. Ongelmat keskittyivät erityisesti etäyhteyksiin ja tietoliikennekapasiteettiin. Sähköposti- ja puhelinhuujaukset ovat lisääntyneet kyselyn jälkeen.

Digiturvabarometrissa saadaan lopulliset tulokset vuodenvaihteen jälkeen. Huolenaiheena kyselystä välittyi, ettei organisaatioiden johto panosta riittävästi turvallisuuden toteuttamiseen (esimerkiksi asiasta ei viestitä riittävästi). Ilmiöt heijastuvat luottamukseen. Erityisesti luottamus yrityksiin on heikkoa. On mielenkiintoista nähdä, miten Vastaamo-tapaus heijastuu viranomaisten luottamukseen.

Vastaamo-tapausta on käsitelty myös VAHTI-toiminnassa. Monessa organisaatiossa johto on aktivoitunut tietoturva-asioissa tämän vuoksi. Auditointeja tullaan tekemään enemmän ja osallistutaan harjoituksiin aktiivisemmin.

Päätös: Merkittiin asia tiedoksi.

6. Katsaus Valtorin tietoturvallisuuteen (klo 10:10-10:35)

Esittelijä: Tietohallintoneuvos Aku Hilve, VM

TORI-lain mukaan yhteisten palvelujen on täytettävä tarpeenmukaiset tietoturvallisuutta ja varautumista koskevat vaatimukset. TORI-liiketoiminnassa asiakkaiden vaatimus tietoturvallisuudesta sijoittuu julkisen ja TL 4:n välille. ASKO-palveluissa Valtori käyttää Katakria ja pilvipalveluissa Pitukria työkaluna.

Uhkaympäristön kehitys on ollut nopeaa, vaikka tietoturvallisuuden parantamiseksi on tehty paljon. Ohjauksessa on jouduttu puuttumaan ja toteuttamaan erilaisia korjaustoimenpiteitä. Valtori on tehnyt sekä organisatorisia että muita toimenpiteitä.

Keskustelu:

- On tärkeää, että asiakkaille toimitetaan kerrottavissa olevat konkreettiset tiedot hyökkäyksistä, jotta huhut saadaan torjuttua. Hyökkäysryitykset tulisi myös havainnoida ja korjaukset Valtorin tietoturvaan toteuttaa nykyistä nopeammalla aikataululla.
- TUVE-puolelle on sijoitettu TOSI-palveluja. Tällaisissa tapauksissa pyritään varmistamaan ohjaajana, ettei uhkaa ole ja kriteerit käydään läpi ennen palvelun sijoittamista.
- Tiedot olisi hyvä saada paremmin välittymään myös palveluntarjoajalle, esim. siten, että Valtori esittelisi niitä Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmässä.
- Teamsin lisäksi myös Webexin tietoturvallinen käyttö tulisi ottaa selvitykseen.

Päätös: Tomi Hytönen selvittää Valtorin/DVV:n kanssa mahdollisuuksia Webexin käyttöönottoon. Valtoriin viedään viestiä, että sen asiakkaat on tärkeää pitää tietoisina turvallisuustilanteista.

7. Valtorin muutosohjelman tilannekatsaus (klo 10:35-11:05)

Esittelijä: Muutosjohtaja Paula Kujansivu, Valtori

Päätösesitys: Merkitään keskustelu tiedoksi

Keväällä käynnistyneen muutosohjelman sisältö on kirkastunut syksyn aikana ja sen sisältö lukitaan tammikuussa. Mukana ovat molemmat liiketoiminnat (TORI ja TUVE), mutta päivittäistä operatiivista kehittämistä ei lueta muutosohjelman piiriin. Erityisesti ohjelmassa

keskitytään asiakkaan toiminnan sujuvuuden varmistamiseen, tietoturvaan ja etätyön tukemiseen. Myös palveluvalikoiman kehittäminen on tärkeää. Valtori haluaa tarjota sellaisia palveluita, joista on hyötyä ja jotka tuottavat lisäarvoa asiakkaille.

Valtori järjestää tulevaisuudessa palvelut parhaiten soveltuvalla tuotantomallilla. Vaihtoehtoja ovat oma tuotanto, hankinta tai integrointi. Asiakaskohtaisten palvelujen tarjoamisesta sovitaan uudestaan asiakkaiden kanssa. Vaihtoehtoja ovat palveluiden palauttaminen asiakkaille, siirtyminen tuotteistettuun palveluun, palvelun alasajo tai palvelun luokittelu tavoitteiden mukaisesti tai toistaiseksi hyväksytyksi ASKO-palveluksi.

Keskustelussa todettiin, että ei ole itseisarvoa kehittää TORI- ja TUVE-liiketoimintoja yhdessä, mutta sitä halutaan tehdä, koska synergiaa on nähtävissä. Ajatus palvelujen siirtämisestä takaisin asiakkaille sai yhteistyöryhmässä kritiikkiä. Lisäksi kysyttiin PATU-selvityksen ja muutosohjelman yhteydestä sekä palvelukeskusten välisestä roolijaosta. Vastauksena todettiin, että synergia on varmistettava. Patu-esiselvityksestä tehdään poimintoja ja kytketään se muutosohjelmaan. Roolikeskustelua on käytävä jatkossakin.

Päätös: Merkittiin keskustelu tiedoksi.

8. Whistleblower-direktiivin toimeenpano (klo 11:05-11:20)

Esittelijä: Valtioneuvoston apulaiscontroller Esko Mustonen, VM

Euroopan parlamentti hyväksyi 23.10.2019 EU-direktiivin suojelemaan EU-lain väärinkäytöksistä ilmoittavaa ilmiantajaa. Kansallisesta lainsäädännöstä tulee mahdollisesti direktiiviä kattavampi. On keskusteltu tarpeesta valtion yhteiselle järjestelmälle. Kansallinen toimeenpanovelvoite direktiiville on viimeistään 17.12.2021, jolloin valtiolla tulee olla prosessit ilmoitusten käsittelylle ja sähköinen ilmoituskanava. Ilmoitukset koskisivat koko julkista sektoria ja rahoitusala sekä yli 50 henkeä työllistäviä yrityksiä.

Monissa virastoissa on alettu valmistella direktiivistä seuraavia toimenpiteitä. Omistajaa ei ole löytynyt yhteisen järjestelmän valmistelulle. OM:n vastuulle kuuluu ainoastaan direktiivin toimeenpano. VTV:n koollekutsumana on järjestetty kaksi palaveria. Valtori suorittaa markkinakatsauksen olemassa olevista järjestelmistä.

Keskustelu:

- Yhteistyöryhmässä kannatettiin yhteistä järjestelmää.
- UM:ssä kehitys yhteistyöhankkeiden väärinkäsityksiin on tehty vastaava ilmoitusmenettely. Tulisi pohtia, mille viranomaiselle ilmoitukset tehdään ja onko tämän viranomaisen toimivallassa lähteä niitä ratkomaan.
- Kysymys on laaja ja virastoille tulisi pian viestiä asiasta. Tulisi miettiä, onko järjestelmässä eri virastoille omat kanavansa, vaikka se olisi yhteinen. Lisäksi on pohdittava, toteuttaako Valtori järjestelmän.

Päätös: Yhteistyöryhmä kannatti yhteistä järjestelmää. On selvittävä järkevin toteutustapa Valtorin markkinakatsauksen perusteella. Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmä pidetään tietoisena asian etenemisestä.

9. Muut asiat (klo 11:20-11:30)

Valtorin ohjauskirje

VM on lähettänyt Valtorille ohjauskirjeen Valtorin toiminnan kehittämistä. Kirjeessä on pyydetty Valtoria tarkastamaan tietoturvasa riittävyys sekä selvittämään ulkopuolisen auditoinnin kautta liikenteen puhdistuspalvelun tilanne.

HETU-lain muutos

Esittelijä: Lainsäädäntöneuvos Sami Kivivasara

Hallitus on linjannut lainsäädäntömuutoksen pikaisesta valmistelusta koskien henkilötunnuksen muuttamista. Tällä halutaan auttaa Vastaamo-tapauksen uhreja ja rakentaa toimenpiteitä vastaavanlaisia tietoturvaloukkauksia varten. Valmisteluaineisto on viety arviomuistioksi, joka lähetetään 26.11. niille tahoille, joilta pyydetään lausuntoa HE-luonnokseen. Lausuntokierros käynnistyy ennen joulua ja HE annettaisiin helmikuussa. Muutoksen vaikutuksia ei näin kireässä aikataulussa välttämättä pystytä arvioimaan.

Muut asiat

- ICT-johtajan sekä Valtorin toimitusjohtajan paikat tulevat tammikuun alussa haettaviksi.
- Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmästä käytetään jatkossa epävirallista lyhennettä ”Valti”.
- Valtin ensi kevään kokousajoista lähetetään jäsenille kysely.

10. Kokouksen päättäminen (klo 11:30)

Puheenjohtaja Anna-Maija Karjalainen päätti kokouksen klo 11:31.

ICT-johtaja, ylijohaja

Anna-Maija Karjalainen

Jakelu: Valtionhallinnon tiedonhallinnan yhteistyöryhmän jäsenet ja sihteeri